

COMPTE ENRERE PER A LA BANCA ÈTICA

Les finances ètiques a Catalunya i a l'Estat espanyol entren en una etapa decisiva. Comença el compte enrere per consolidar la primera banca ètica, fruit del procés de confluència de Fiare amb la Banca Popolare Etica italiana.

Després que bancs i caixes convencionals hagin tallat l'aixeta del crèdit a les PIME, les associacions i la majoria de particulars, en aquests darrers anys les societats catalana i espanyola acumulen moltes necessitats de finançament insatisfetes. Aquest motiu, acompanyat de la indignació ciutadana amb un sistema financer esquitxat pels escàndols i responsable destacat de la crisi actual, han fet que molta gent obri els ulls i traspassi els seus estalvis a entitats com COOP57, Oikocredit o Fiare. De fet, des del 2006 el creixement anual de les finances ètiques ha estat espectacular; els dipòsits han augmentat en un 1.760% i els préstecs en un 1.150%, segons dades del SETEM. En aquest context, Fiare ha iniciat un procés d'integració amb la Banca Popolare Etica (BE) que culminarà durant el 2013 quan Fiare implanti aquest banc cooperatiu italià a Catalunya i a l'Estat espanyol. La BE constitueix un referent dintre del món de les finances ètiques europees. Es va fundar el 1999 i avui té gairebé 38.000 socis, dels quals 5.760 són entitats. El seu capital social puja als 40 milions d'euros i disposa entre 7 i 8 milions com a reserva. La BE es troba en ple desenvolupament, l'any passat, el seu capital va augmentar un 14% i els crèdits concedits, un 24%, i va obrir tres noves oficines a Perusa, Ancona i Trieste, que s'afegeixen a la quinzena que ja tenia escampades per tot el país. La relació entre les dues cooperatives de crèdit ve de lluny, podem dir que el nuviatge haurà durat vuit anys si tenim present que

començà el 2005, quan Fiare es va convertir en l'agent de la BE a l'Estat espanyol, i que el casament s'oficiarà el proper 2013. Fins ara Fiare s'havia hagut de cenyir a oferir productes de crèdit i alguns altres d'estalvi com ara dipòsits a terminis i llibretes d'estalvi amb una operativitat limitada. Aquesta oferta modesta de productes financers feia impossible satisfer amb Fiare totes les necessitats financeres; calia disposar també d'un compte en un banc per fer les gestions del dia a dia. En canvi, la integració suposarà que les persones, famílies i organitzacions socialment responsables podran tenir BE-Fiare com a primera o com a única opció, perquè hi podran obrir un compte corrent on domiciliar rebuts, pagar amb targeta, operar per Internet, etc. BE-Fiare serà la primera experiència de finances ètiques completes a l'Estat espanyol.

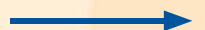
Deu anys fent camí

El 2003 es va constituir la Fundació d'Inversió i Estalvi Responsable (Fiare). Les 52 organitzacions basques de l'anomenat Tercer Sector que la impulsaven volien explorar les vies per crear una banca ètica, cooperativa i ciutadana a tot l'Estat que, per un cantó, financés activitats econòmiques amb un impacte social positiu i transformador i, per l'altre, permetés a la ciutadania participar-hi dipositant-hi els seus estalvis, aportant al capital social i controlant la gestió de l'entitat. En paraules de Peru Sasia, el seu director, "el projecte Fiare sorgeix d'una convicció i una intuïció. La convicció que són

necessàries alternatives en l'esfera econòmica que tractin de superar els problemes estructurals del sistema neoliberal, específicament la seva incapacitat per posar fi a les desigualtats. La intuïció, que el teixit associatiu i la consciència ciutadana presenten en aquests moments a l'Estat espanyol els vímets mínims necessaris per intentar consolidar una iniciativa d'aquest tipus, tal com ja ha passat en alguns altres llocs d'Europa".

Al llarg d'aquests anys, Fiare s'ha anat estenent per tot l'Estat fins a consolidar-se com un instrument financer vinculat a dotze xarxes territorials amb més de 600 organitzacions socials. Al mateix temps, ha desplegat una activitat creditícia respectable, orientada en dues direccions. Per un costat, ha donat suport a entitats que treballen amb persones excloses socialment, bé sigui a través de la cooperació al desenvolupament dels països empobrits del sud, bé finançant processos d'inclusió social de col·lectius en situació o risc d'exclusió en la nostra societat. Per l'altre costat, ha donat suport a projectes d'organitzacions que plantegen alternatives a situacions d'injustícia i d'insostenibilitat: el cooperativisme, el comerç just, l'agroecologia, el turisme responsable, les activitats culturals, d'investigació i de sensibilització, etc.

L'any 2011 es van concedir crèdits per més de 13 milions d'euros. D'aquests, uns 5,5 milions corresponen a operacions al País Basc, gairebé 2 milions a Catalunya i 1,4 milions al País Valencià; la llista s'allarga fins a quinze comunitats autònomes. Pel que fa al nombre d'operacions efectuades, Catalunya ocupa el primer lloc tant en l'exercici del 2010 com en el del 2011; la majoria són bestretes de liquiditat per tensions de tresoreria. Pel que fa al sector d'activitat, l'any passat el 62% dels crèdits es van adreçar a projectes d'economia solidària i inserció social, el 20% a projectes de transformació de valors socials, el 13% a la cooperació internacional i el comerç just, i el 5% a projectes d'agroecologia.

La participació, el mitjà i la finalitat

La finalitat de les entitats de finances ètiques és promoure projectes socialment positius i transformadors amb els estalvis, però també combatre allò que podem anomenar l'alienació de l'estalviador, en el sentit que la majoria de vegades el client d'una entitat financera no té cap control sobre la destinació dels seus estalvis. Aquesta alienació només es pot eliminar a base de participació, la qual és, alhora, un mitjà per garantir que les decisions que adopta l'entitat financera són congruents amb els seus valors.

La participació és, doncs, un tret fonamental de qualsevol banca que es digui ètica. Podem afirmar que si tot banc se sustenta en tres potes, el capital social, l'estalvi i el crèdit, un banc ètic és més estable perquè n'afegeix una quarta, la participació. En aquest sentit, Fiare i BE han estat iniciatives d'acció col·lectiva sorgides directament de la societat. Ara el repte és mantenir BE-Fiare a partir de la integració, la participació i la vinculació al territori, al llarg del temps i en una entitat cada dia més gran, complexa i que tindrà repartida la seva base social en dos estats diferents.

La situació de partida és bona, ja que tant Fiare com la BE han desenvolupat sistemes participatius molt similars. Fiare ha vetllat des de l'inici perquè el projecte s'anés construint des de la seva xarxa social. El seu sistema de participació es concreta en un model cooperatiu

guiat pel principi d'una persona un vot en la presa de decisions a l'assemblea general, una densa estructura de xarxes territorials i sectorials molt autònomes les unes de les altres, una rica trama de grups locals de suport, amb la constitució de punts informatius en trentades ciutats, així com la participació de més d'una cinquantena de persones voluntàries en el Comitè d'Ètica i les comissions territorials d'avaluació eticosocial, que són les encarregades de valorar les sol·licituds de finançament per garantir que comportaran impactes socials, laborals i ambientals positius.

Un sistema similar funciona a Itàlia. La BE, a part de ser un model de transparència (és la primera banca del món on totes les inversions es publiquen al seu web), ha ordit una xarxa formada per un centenar de grups d'iniciativa territorial (GIT) escampats arreu del país i estructurats en quatre àrees territorials (nord oest, nord est, sud i centre). Aquests col·lectius formats per socis voluntaris de cada ciutat discuteixen sobre la política del banc i difonen la banca ètica en trobades, seminaris, cursos a col·legis, etc., sempre treballant braç a braç amb l'estructura operativa del banc. Actualment alguns socis impulsen la campanya "Non con i miei soldi!" ("No amb els meus diners!"), que apel·la la ciutadania perquè deixi de col·laborar indirectament amb l'especulació financera, tenint els seus estalvis en la banca convencional, i es passi a la banca ètica.

El full de ruta

L'any passat els consells rectors de Fiare i BE van acordar iniciar el procés d'integració. El maig d'aquest any, una assemblea de la BE celebrada a Roma, a la qual assistiren un miler de persones, va aprovar el procés d'integració amb Fiare i va modificar el reglament de la cooperativa per poder incorporar-hi bases socials de la Unió Europea, tenint com a horitzó una banca ètica cooperativa a escala europea. Durant aquell mateix mes, Fiare va celebrar la seva primera assemblea estatal, que va tenir lloc a Rivas (Madrid). Les tres-centes persones assistents van avalar igualment el procés d'integració amb la banca italiana i van debatre un esbós del pla de viabilitat per a la nova entitat resultant.

La pròxima fita és arribar a la integració social en una sola entitat durant l'assemblea que s'haurà de celebrar el maig del 2013 on confluiran les bases socials de les dues cooperatives. En aquestencontre, s'hauran d'elegir nous consellers al consell rector de BE i és d'imaginar que s'hi incorporin persones de Fiare, a l'estructura de govern de la banca italiana. Així mateix, Fiare esdevindrà, ara com ara, la cinquena àrea territorial de la BE.

En un principi es preveu tenir seus a Bilbao, Madrid i Barcelona. Si seran oficines bancàries convencionals o més aviat despatxos en locals multifuncionals i compartits amb la mateixa trama d'entitats que li donen suport encara està per dilucidar. Tal com afirma Ugo Biggeri, president de la Banca Popolare Etica i soci de Fiare des de fa anys, "hauré de buscar fórmules més lleugeres que les clàssiques oficines". Queden, però, molts deures per fer en aquests pròxims mesos: acabar d'elaborar el pla de viabilitat, augmentar la implantació territorial, desenvolupar un sistema informàtic bancari que permeti operar amb normalitat, adequar-se a la normativa bancària en qüestions de seguretat, construir elements de governança per mantenir el dinamisme social de la base associativa, augmentar el capital social de Fiare mitjançant una campanya de captació per arribar, com a mínim, als 3,7 milions al final d'aquest any, el 31 de desembre, i una pila de coses més. Tot això per acabar demanant la fitxa bancària al Banc d'Espanya que permeti a Fiare operar a l'Estat espanyol com a filial de la BE. Llavors, el somni d'una banca ètica a l'Estat espanyol s'haurà fet realitat. ■

FIARE I BANCA ÈTICA EN XIFRES:

FIARE

Persones físiques sòcies:	2.881
Persones jurídiques sòcies:	374
Capital social:	3,5 M €
Estalvi:	28,9 M €*
Crèdits totals:	27,7 M €*

(*Dades de 31/12/11; les altres són de 31/08/12. Extretes de www.projectofiare.com)

BANCA ÈTICA

Persones físiques sòcies:	32.112
Persones jurídiques sòcies:	5.760
Capital social:	40,5 M €
Estalvi:	757 M €
Crèdits totals:	814 M €

(Dades de 31/08/12. Extretes de www.bancaetica.com)